

Miért mondott le T. G. M.?

Áremelések nélkül nem megy

A kemény ember távozik. Tamás Gáspár Miklós búcsút int pártja ügyvivőtestületének. A konfrontáció, vagy ahogy ő magát nevezi, a könnyebb gorombaságok emberének távozásáról felröptetett hír csöndesebb napokon alighanem a politikai sajtó csemegéje volna. Valószínűleg ő bánja a legkevésbé, hogy ezúttal elmarad a hajcihő, és csöndben az lehet, ami szeretne lenni: túske a magyar politika oldalában. A „tűskével” Rádai Eszter beszélgetett.

– Úgy emlékszem, hogy körülbelül egy éve az SZDSZ közgyűlésén Eörsi István azt javasolta: a párt szabaduljon meg a jobb és a bal szélétől, attól a tehertől, amit ez a két – időzjelben mondom – „szélsőség” jelent. Ő azonnal fel is ajánlotta, hogy kivonul a vezetésből, és azt kérte, hogy a jobb szélen viszont Tamás Gáspár Miklós vonuljon ki. Őn akkor – emlékezetem szerint – azt mondta, hogy nem áll módjában teljesíteni ezt a kérést. Most, majdnem egy év elteltével mégis lemondott. Miért?

– Térjünk vissza egy pillanatra ehhez az epizódhoz. Eörsi István – sajnálatomra, mert barátaim között tartom számon –, amikor ezt elmondta, kifütyülték, engem pedig óriási többséggel megválasztottak ügyvivőnek. Ez egyrészt abból származott, hogy Eörsi István valóban egy szélsőséget képvisel a Szabad Demokraták Szövetségében, hiszen ő demokratikus szocialista, szemben azzal, hogy az én politikai nézeteim az SZDSZ egyik fontos áramlatát jelképezték és jelképezik, és ez a véleményáramlat ma is jelen van az SZDSZ-ben, és fontos, és befolyásos. A párt vezetőségében kétségkívül ez az áramlat kisebbségben van, de...

Hozzám képzetek tapadnak

– Olyannyira kisebbségben, hogy az ügyvivőtestületben ön képviseli egyedül...

– Ezt nem mondanám, de azt kell hogy mondjam, hogy az én kiválásom okai nem elsősorban politikaiak. Persze ezek is szerepet játszanak a döntésben, de messze hátul az okaim között. Egészen mások voltak az indítékaim a lemondásomban.

– Mik?

– Ha valaki politikával foglalkozik, és a nyilvánosság szereplője – különösen egy ilyen furcsa országban, mint Magyarország –, nagyon keveset tehet a róla kialakult kép módosítása érdekében. Ez másutt is nehéz, de itt, ahol mindenkinek kevés a politikai rutinja, még inkább az. A közönségnek is, a politikusoknak is. A sors úgy hozta, hogy nekem vállallnom kellett még a régi pártállami parlamentben, hogy egy újszólván egy- vagy kétszemélyes kisebbség részeként képviseljem a kemény szembenállást egy hatalmas tömeggel

szemben. Engem a politizáló közvélemény nem tárgyalásokon, hanem tüntetéseken ismert meg. Az MDF-kormányral szembeni publicisztikáim, beszédeim az élességükről voltak nevezetesek. Tehát hozzám mint a konfrontáció emberéhez bizonyos képzetek tapadnak, és mint politikusnak, tudomásul kell vennem, hogy akármilyen is egyébként az én politikai szándékom, személyemnek van bizonyos jelképessege, és úgy gondolom, hogy ez a mai helyzetben nem hasznos a szabad demokratáknak, de nem hasznos az országnak sem, hogy én az első vonalban legyek.

– Tehát ön tulajdonképpen arra a felismerésre jutott, hogy terhet jelent a saját pártjának, és ezért – ennek a felismerése után – döntött úgy, hogy lemond.

– Igen, azt gondolom, hogy ebben a helyzetben én a párt egyik legfontosabb vezetőjeként tehertételt jelentenék. Ez nem azt jelenti, hogy bármely helyzetben azt jelentettem, hi-

szem azt gondolom, hogy azokat a csatákat, amelyeket megvívtam, meg kellett vívni. Tehát egyáltalán nem gondolom, hogy amit az elmúlt időkben mondtam, s ami sok fejcsóválást váltott ki, azt nem kellett volna mondanom. Jelzem, van, amit megbántam, de alapvetően azt gondolom, hogy amit tettem, azt szükséges volt így tennem.

A párbeszéd híve vagyok

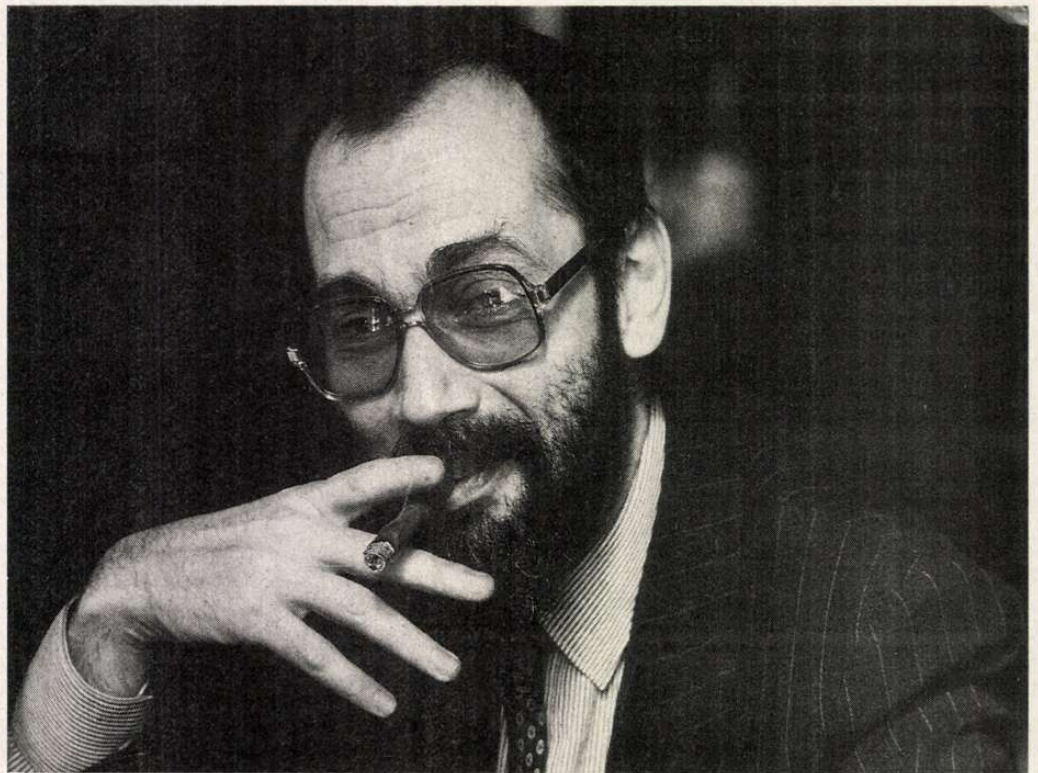
– Mi volt olyan, amiről kiderült, vagy amiről belátta, hogy káros volt?

– Igen, ez már jóval a lemondásom után történt, ez a Száz nap a világ című cikkem a magyar külpolitikáról a Beszélőben.

– Tehát már előbb jelentette be, hogy le akar mondani, és utána írta ezt a cikket?

– Persze, másfél hónappal korábban lemondtam. Ebből a cikkből néhány jelzöt megbántam. Megmondom, miért. Azért, mert az, hogy én néhány könnyed gorombaságot elkövettem ebben a cikkben, az elmosta a cikk fontos mondanivalóját. Tehát a helyzet megváltozott. Én nem hiszem azt, hogy bárki bármilyen helyzetben alkalmas bármilyen szerep betöltésére. Nyilvánvaló, hogy ebben a világban olyan emberekre van az SZDSZ-nek szüksége, akik elfogadhatók politikai ellenfeleink számára. Én pedig politikai ellenfeleinkkel olyan csatákat vívtam, amelyek után teljesen érthető, hogy ők igazán nem tekintenek engem kedvenc tárgyalópartnerüknek. És ez kölcsönös. Ma én a politikai ellenfeleinkkel folytatandó párbeszéd egyik leglelkesebb híve

Tamás Gáspár Miklós: „Azt akartam megelőzni, hogy megválasszanak”

vagyok, mert ezt így látom helyesnek. De itt egész egyszerűen a személyem nem alkalmas erre. Magát a dolgot helyeslem. Aztán van még valami. Nyilvánvaló, hogy az én politikai tudásom és reflexeim a demokratikus ellenzék esztendeiben alakultak ki. A demokratikus ellenzék mint egy föld alá szorított laza politikai mozgalom lényegében nem folytatott még más politikát, mint hogy szembeszállt a hazugsággal. És nekem a politikai ösztöneim valóban olyanok, hogy ha úgy látom, hogy valamit elkennek, hogy nem válnak világossá konfliktusok és erővonalak, akkor ellenállhatatlan késztetést érzek rá, hogy kimondjam ezeket.

– Ez egy független értelmiségi magatartása, és soha nem volt politikusi érény.

– Ebben nem vagyok nagyon biztos. Van rá eset, amikor pontosan ez a politikusi érény. Vannak olyan szakaszai a történelemnek, amikor a hazugság uralkodik, és akkor igazat kell mondani. Akkor az a bölcsesség, hogy az ember kíméletlenül igazat mond, nem pedig mást. Tehát én azt hiszem, hogy az ember és a kor egymáshoz illőségéről, egymáshoz illeszthetőségéről van itt szó. Az persze kétségtelen, hogy én valóban értelmiségi vagyok, méghozzá ugye a legelvontabb értelmiségi szakmának, a filozófiának a művelője, és nyilvánvaló, hogy vannak ellentmondások egy politikusi és egy értelmiségi szerepkör között. Úgy gondolom, hogy nekem mint politizáló értelmiséginek, mint a magyar politika kommentátorának és mint tüskének a magyar politika oldalában, van és lesz még a továbbiakban is valamiféle szerepem, de ahhoz, hogy én ezzel próbálkozzam, kétségkívül nem szükséges az, hogy én egy párt vezető testületének a tagja legyek.

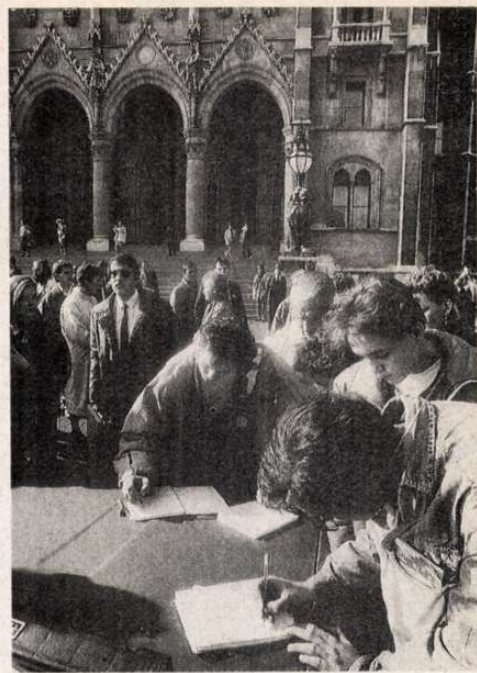
– Mit gondol, nem éreztek megkönnyebbülést az SZDSZ-en belül, hogy erre az elhatározásra jutott?

– Szerintem az érzelmeik nyilván vegyesek lehetnek. Ezt tőlük kellene megkérdezni. Én ennek a vezetésnek roppant energikus, sokat dolgozó tagja voltam, és végül is régi barátok vagyunk, de nyilván érezhető valamiféle megkönnyebbülés is egy olyan emberrel szemben, akit bizonyos fokig kiszámíthatatlannak kellett hogy tartsanak.

Beszéd a hídon

– Bizonyára tudja, hogy sokak szerint amúgy sem választották volna újra a most elhalasztott tisztújító közgyűlésen, tehát hogy így is, úgy is kimaradt volna az ügyviteltestülethől, és hogy ön – mint realista – ezt ismerte fel és előzte meg.

– Ez pont fordítva áll: azt akartam megelőzni, hogy megválasszanak. Én nem a párton belüli helyzetet vettem tekintetbe, amikor lemondtam, hanem az ország helyzetét. Én azt hiszem, hogy ha erőltetnem volna magam, megválasztották volna. Talán nem akkora szavazati aránnyal, mint egy évvel ezelőtt, de bizonyára megválasztották volna. Ezt akartam elkerülni. Úgyhogy a dolog lényege az, hogy alkalmas embereket kellene most megválasztani. Olyanokat, akik alkalmasak arra, hogy ezt a pártot most a Scyllák és Charybdiszek között elvezessék, hiszen roppant nehéz helyzetben vagyunk. Én ma jártam az utcákat, és az emberek az úttorlaszoknál meg az utcán megállítottak, és azt kérdezték: mikor vesszük már át a kormányzást. Erre, vagyis a kormányzás átvételére természetesen nekünk semmiféle lehetőségünk nincsen, hiszen mi parlamenti kisebbségben vagyunk. Bármennyire képtelen is az MDF-kormány arra, hogy az ország problémáit megoldja, a választók többsége megválasztotta, alkotmányos pozíciója az, hogy kormány legyen. Mi nem kívá-

nunk ebbe a kormányba lépni, de valamiféle megegyezésnek a gazdasági válság elkerülése érdekében létre kell jönnie. Ugyanakkor az, hogy mi valamiféle konstruktív szerepet töltsünk itt be, és a kormánnyal valamiféle párbeszédben próbáljunk segíteni az országban kialakult szörnyű helyzeten, ez roppant hűvös fejeket kíván.

– Ahogy nekem elmondta, nemcsak az utcákat járta, hanem beszédet is tartott valamelyik hídon. Néhány mondatot intézett az ott várakozókhöz vagy a taxisokhoz. Mit mondott ebben a rövid beszédben?

– Nem szándékoztam beszélni, de az Erzsébet hídon körülvettek az emberek, és azt mondták, szóljak néhány szót. Nos, egyrészt nyugalomra intettem, és azt mondtam, hogy itt tárgyalásokkal kell valamiféle eredményre jutni. Kétségkívül nem rejtem véka alá azt a véleményemet, hogy a belügyminiszter rosszul tette, amikor sértegette a tiltakozókat, de meggyőződésem, hogy egy dolgot nem szabad mondani – és nem is mondtam ilyet, és nem is tanácsolnám senkinek, hogy azt mondja –, hogy áremelések nélkül is meg lehet oldani a magyar gazdaság gondjait. Am az, ahogyan a kormány megpróbálja megoldani ezeket a

dolgokat, az csak a lyukak betömése. Holott nem így végrehajtott, hanem megfelelő ütemezéssel, nyugodtan és előkészítetten végrehajtott áremelések esetén, a privatizációval, a piacliberalizálással egy csomagban, egy kibontakozási program részeként végrehajtott áremelések esetén – mély meggyőződésem, és erre a tömeg igent mondott – vállalnák az emberek az áldozatot. Igenis, az emberek, ha látnának kibontakozást, vállalnának bizonyos racionális áldozatokat. Nem igaz, hogy nem. Kérdés, hogy ezek után még fognak-e valaha megoldást nyújtani, javaslatot tenni egy átfogó, új gazdaságpolitikai rendre, hogy a kormány képes-e erre. De semmiképpen nem tartanám helyesnek, ha a kormány sorsa az utcán dőlné el. Csak hát természetesen a kormányt nem helyettesítheti senki, a kormány pedig a parlament összeüléseiig láthatólag nem tudja megoldani ezeket a dolgokat. Úgy gondoljuk, hogy valamiféle kormányátalakításra mindenképpen szükség van. Ez – úgy gondolom – elkerülhetetlen. De nem szeretném, ha ezt a tüntetések hatására, fejtellenül hajtanák végre. Ez egy figyelmeztetés volt, amit a kormánynak figyelembe kell vennie, de természetesen be kell tartani a parlamentáris és törvényes utat.